

Vědecká Etika

EMDS0921s
Podzim 2024

MUNI
MED

Etika (ve vědě)

poctivost

zodpovědnost

důvěryhodnost

pravdivost

Etika vědecké práce a publikování pro mírně pokročilé¹

Petr Knecht^a, Dominik Dvořák^b

^aMasarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Institut výzkumu školního vzdělávání

^bUniverzita Karlova, Pedagogická fakulta, Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání

Redakci zasláno 29. 5. 2013 / upravená verze obdržena 24. 7. 2013 / k uveřejnění přijato 26. 7. 2013

Abstrakt: Metodická studie informuje o nejčastěji uváděných projevech porušování publikační etiky s cílem zvýšit citlivost výzkumníků k porušování pravidel publikační etiky a přispět ke kultivaci publikačního prostředí v české pedagogické vědě a výzkumu. V první části příspěvku autoři analyzují důvody, které výzkumníky zpravidla vedou k porušování publikační etiky, a upozorňují, že jednou z možných příčin může být mimo jiné aktuálně platný systém financování a hodnocení vědy a výzkumu. Následně jsou na základě analýzy dostupné literatury rozebírány nejčastěji uváděné projevy publikačně závadného jednání, přičemž autoři využívají analogii s biblickým Desaterem. Jedná se o: 1. vymyšlení a zkreslování/falšování výzkumných zjištění, 2. plagiátorství, 3. připisování spoluautorů, 4. duplicitní/simultánní publikování, 5. dělení publikací do více článků, 6. recyklování textů, 7. vzájemné (reciproční) citování spřízněných kolegů, 8. zkrácené citování, 9. nepřiznaný konflikt zájmů, 10. porušování majetkových autorských práv. Autoři v závěru navrhují opatření, která by podporovala důslednější dodržování etických pravidel v praxi.

Klíčová slova: etika vědecké práce, publikační etika, akademické publikování, vědecky závadné jednání, špatná vědecká praxe

Publikování zpravidla představuje závěrečnou fázi vědecké práce, neboť zajišťuje veřejnou dostupnost výsledků vědeckého poznání a zároveň je podmínkou jeho pokroku. V procesu vědeckého publikování zároveň dochází prostřednictvím recenzního řízení k posouzení kvality a obvykle i k precizování výsledků, aby sdílené poznání bylo pravdivé, originální a důvěryhodné. Protože je publikování krokem klíčovým, očekává se od autorů i dalších osob, které se na něm podílejí (zejm. redaktorů a recenzentů), že budou dodržovat specifickou publikační etiku. Bohužel tomu tak vždy není.² Tím, že jde sou-

¹ Studie je výstupem projektu GA ČR *Proměny české školy: longitudinální studie změny instituce v podmínkách vzdělávací reformy* (P407/12/2262).

² Vybrané kauzy jsou popsány na Portálu pro podporu informační gramotnosti (INFOGRAM). Viz <http://www.infogram.cz/findInSection.do?sectionId=1115&categoryId=1178>

Směrnice MU č. 5/2015

Etika výzkumu na MU

(ve znění účinném od 2. 11. 2015)

Podle § 10 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (dále jen zákon o vysokých školách), vydávám tuto směrnici:

Článek 1

Etika výzkumu na MU

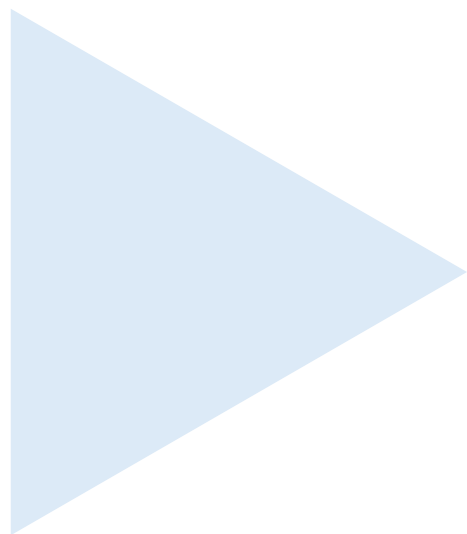
- (1) Veškerá výzkumná činnost na Masarykově univerzitě (dále také „MU“) je realizována ve snaze splňovat kritéria vysoké odborné kvality a společensky prospěšných a významných cílů.
- (2) Výzkumná činnost zaměstnanců a studentů MU je výrazem realizace svobody bádání při důsledném dodržování příslušných oborových pravidel a standardů.
- (3) Zaměstnanci a studenti MU dbají na to, aby jimi realizovaný výzkum prováděný na MU, byl v souladu s platnými právními předpisy, vnitřními normami MU¹ a příslušnými etickými standardy.
- (4) Systém zajištění kvality a dodržování etických standardů a souvisejících právních norem při výzkumné činnosti na MU tvoří zejména:
 - a) Etická komise MU
 - b) Etická komise pro výzkum MU
 - c) Etická komise Lékařské fakulty MU
 - d) Etická komise ELSPAC²
 - e) Odborná komise pro zajišťování dobrých životních podmínek pokusných zvířat
 - f) Odborný poradce pro kontrolu GMO³
 - g) Právník pro výzkumJednotlivé součásti spolu vzájemně spolupracují s cílem poskytovat zaměstnancům a studentům MU podporu při řešení etických a právních aspektů jejich výzkumu.
- (5) Informace, návody, doporučené postupy a kontakty na odpovědné osoby týkající se etických a souvisejících právních otázek výzkumu jsou k dispozici na webových stránkách <http://vyzkum.rect.muni.cz/cs/etika-vyzkumu>.

Článek 2

Motivace k neetickému chování ve vědě

Etika
experimentální
práce

Případ #1

Sylvain Lesné

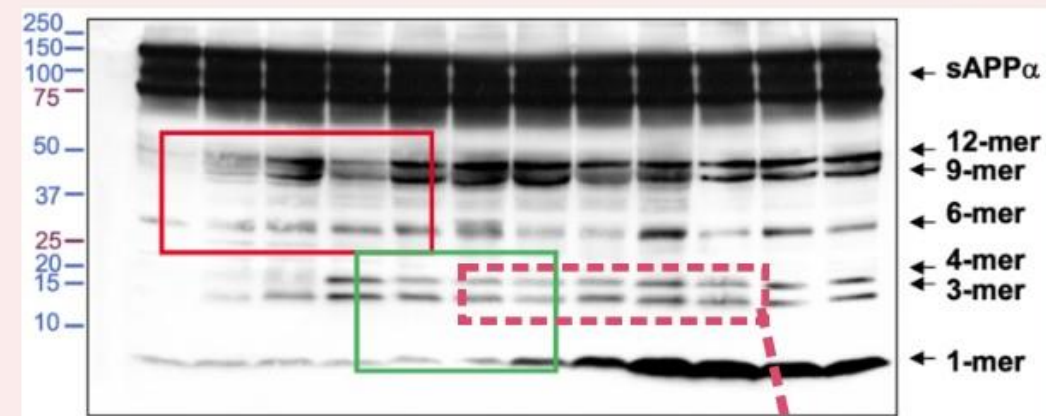
BLOTS ON A FIELD?

A neuroscience image sleuth finds signs of fabrication in scores of Alzheimer's articles, threatening a reigning theory of the disease

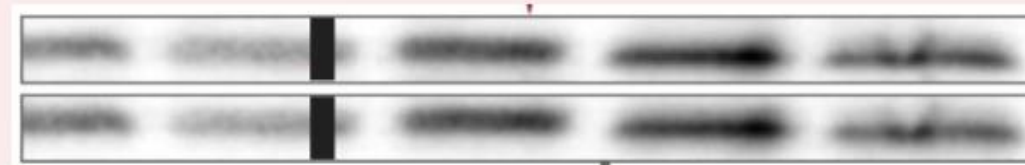
21 JUL 2022 • 2:03 PM ET • BY [CHARLES PILLER](#)

Zjevné klonování

Karen Ashe ukázala údajný originál (PubPeer, červenec 2022)

Matthew Schrag ale považuje řadu skvrn za zjevně naklonovanou:

Zdroj: Lesné et al., 2006, Nature, PubPeer 2022, Science 2022

SZ | BYZNYS

Případ #2

Karel Bezouška

Známý vědec v noci vnikl do cizí měnil prý výsledky pokusu

19. dubna 2012 21:12

Tajně nainstalované kamery s nočním viděním zachytily prof. laboratoři v areálu Mikrobiologického ústavu Akademie věd. U které měly nezávisle ověřit jeho dřívější pokusy, na nichž spol se později od práce distancovala. Bezouška tvrdí, že jen konti

Profesor Karel Bezouška | foto: Přírodovědecká fakulta UK

Article | Published: 10 November 1994

Oligosaccharide ligands for NKR-P1 protein activate NK cells and cytotoxicity

[Karel Bezouška](#), [Chun-Ting Yuen](#), [Jacqui O'Brien](#), [Robert A. Childs](#), [Wengang Chai](#), [Alexander M. Lawson](#), [Karel Drbal](#), [Anna Fišerová](#), [Miloslav Posšíl](#) & [Ten Feizi](#)

Nature **372**, 150–157 (1994) | [Cite this article](#)

685 Accesses | 268 Citations | 4 Altmetric | [Metrics](#)

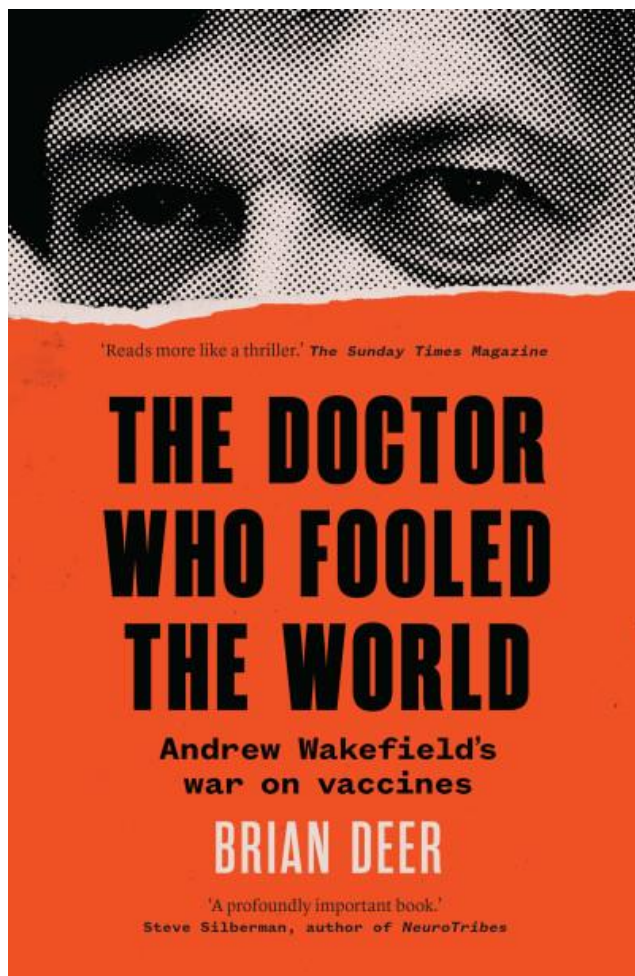
A [Retraction](#) to this article was published on 03 July 2013

Abstract

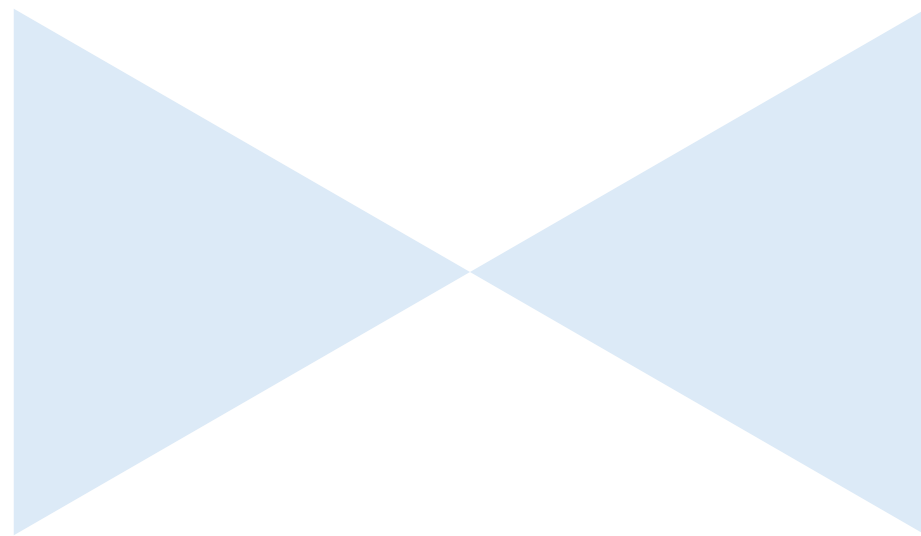
THIS PAPER HAS BEEN RETRACTED; see [retraction](#).

Případ #3

Andrew Wakefield

Etika
experimentální
práce

Etika
publikační
práce

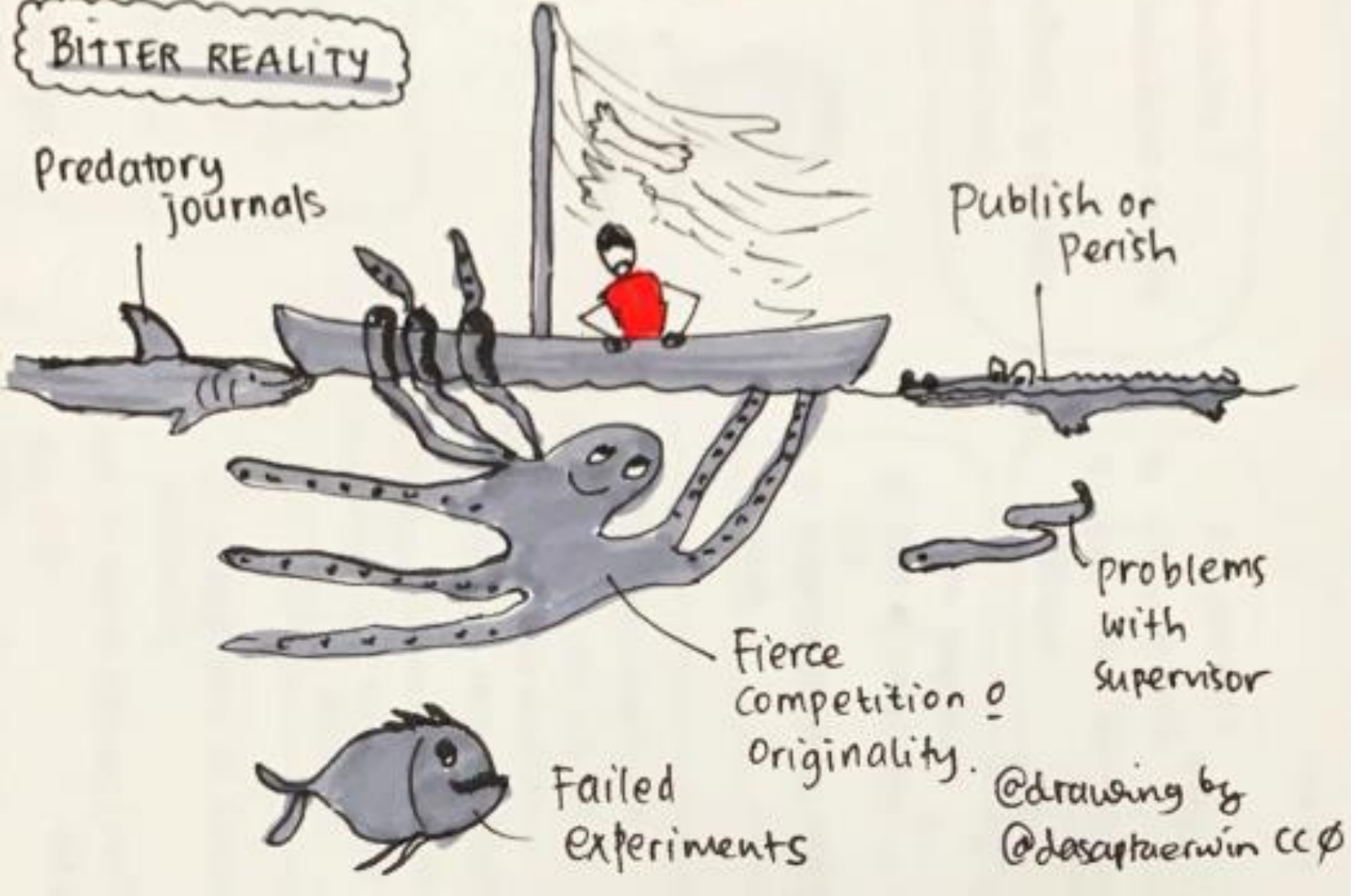
Predátorské časopisy

SIGNS THAT A JOURNAL MAY BE PREDATORY

- Many are open access and require fees
- Quality is of substantial concern: poor or no editing and poor or no peer review
- Unethical business practices such as offering services not as advertised
- Making false claims about impact factors or indexing
- Failure to adhere to accepted standards of scholarly publishing
- Aggressive solicitation of manuscripts

BITTER REALITY

Predatory journals

Publish or Perish

Fierce Competition of Originality.

problems with Supervisor

Failed Experiments

@drawing by @dasaptuerwin CC0

Plagiátorství

PLAGIÁT.

Úmyslné vydávání cizího
díla za vlastní.

Nedůsledné citování
použitých zdrojů,
neuvedení citace.

<https://www.muni.cz/o-univerzite/uredni-deska/plagiatorstvi>

JAK SE VYHNOUT PLAGIÁTORSTVÍ

PŘÍRUČKA PRO STUDENTY

<https://karolinum.cz/knihy/foltynek-jak-se-vyhnout-plagiatorstvi-24022>

Etika
laboratorní
práce

Etika
publikační
práce

Bioetika

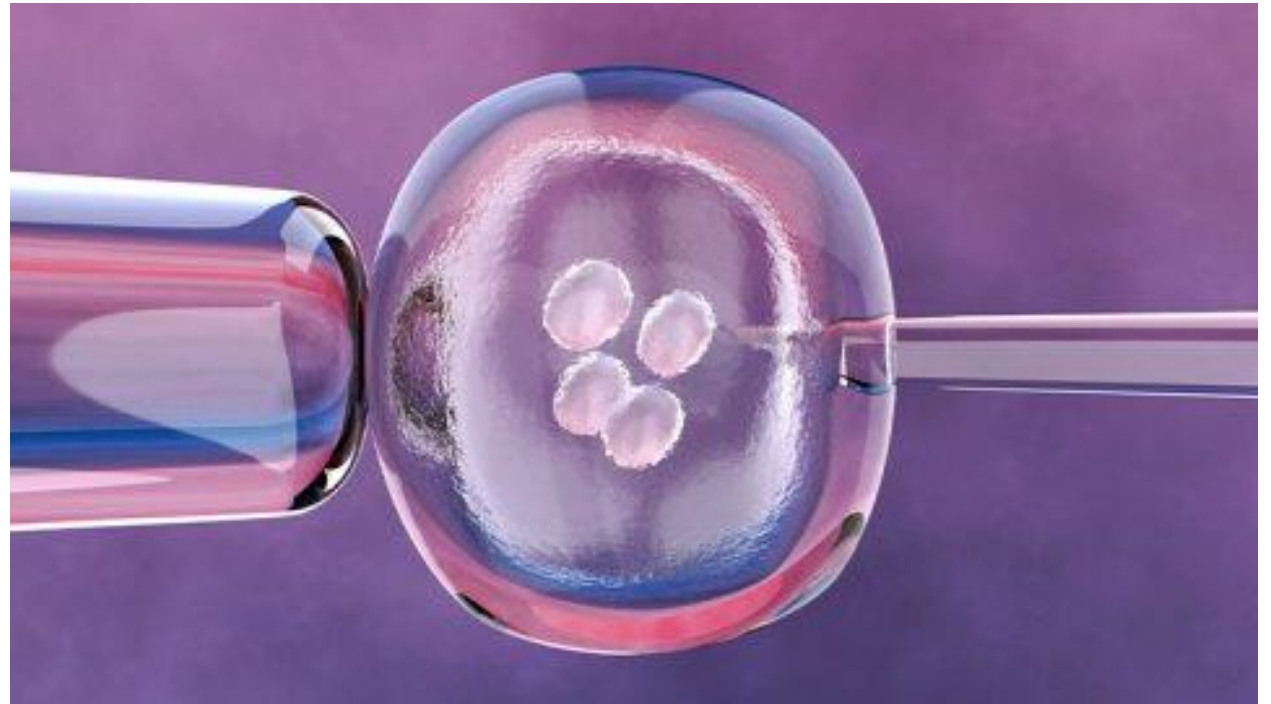
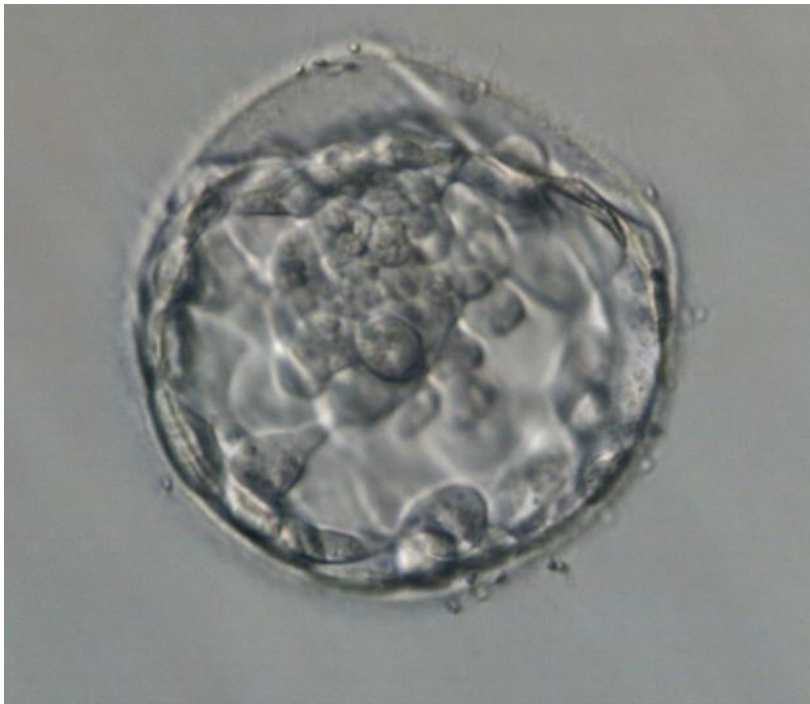
Téma #1

Genová editace u člověka

Téma #2

Využití lidských embryí a kmenových buněk

Téma #3

Asistovaná reprodukce, právo na děti, interrupce

END OF PRESENTATION

THANK YOU

Spongebob Squarepants vector trace by Isant, ©Nickelodeon